

наша слова

Не пакідайце ж мовы нашай беларускай, каб не ўмёрлі!
ФРАНЦІШАК БАГУШЭВІЧ

Газета выходзіць з сакавіка 1990 года

№ 1 (1256) 6 СТУДЗЕНЯ 2016 г.

3 Калядамі, шаноўныя беларусы!

2016-ы год абвешчаны ў Беларусі Годам культуры

2016 год у Беларусі абвешчаны Годам культуры. Адпаведны ўказ № 522 Прэзідэнт Беларусі падпісаў 28 снежня.

Указ, як перадае БелаПАН, прыняты з мэтай "аб'яднання інтэлектуальных і духоўных сіл грамадства для вырашэння задач сацыяльна-эканамічнага развіцця краіны, захавання гісторыка-культурнай спадчыны, развіцця народных традыцый, выхавання ў грамадзян любові да Айчыны, а таксама падтрымкі творчых ініцыятыў".

Урад разам з аблвыканкамі і Мінгарвыканкамам павінен распрацаваць і зацвердзіць рэспубліканскі план мерапрыемстваў на гэты год. Яны павінны закранаць усе сферы дзеянасці - культуру вытворчасці і земляробства, культуру сямейных адносін і побыту, культуру ўладкавання населеных пунктаў. Значная ўвага будзе надавацца таксама мерапрыемствам у сферы мастацкай культуры. Плануецца правесці шэраг імпрэзаў, звязаных са знакавымі для культуры Беларусі юбілейнымі датамі.

Еўрападыё.

70 гадоў “Настаўніцкай газете”

таксама бацькам.

Газета мае шэраг што-
месячных дадаткаў: "Партфо-
лія", "Абітурыент", "Сацыяль-
ны ракурс", "Шосты дзень",
"Адукацыя: дакументы і каме-

нтары", "Утульная хатка",
"Рэй", "Форум", "Адукацый-
ная прастора". Да асаблівых дат
і мерапрыемстваў выходзяць
спецвыпускі.

Вікіпедыя.

Тадэвушу Кандрусеўчу - 70

Тадэвуш КАНДРУСЕВІЧ нарадзіўся 3 студзеня 1946, мяст. Адэльск, Гарадзенскі раён - каталіцкі арцыбіскуп Мітрапаліт Менска-Магілёўскі. Сын Ігнацыя (1906-1985) і Ганны з Шустаў (1911-1999) Кандрусеўча, меў сястру Марыю Бурыху (1949-1997).

У 1962 годзе паступіў на фізіка-матэматычны факультэт Гарадзенскага педагогічнага інстытута, адкуль праз год вымушаны быў сышці ў связі з абавінавачваннем у рэгулярным на-
ведванні касцёла і ўздзеле ў набажэнствах. У 1964 годзе паступіў на энергамашынабудаўнічы факультэт Ленінградскага політэхнічнага інстытута, які скончыў у 1970 на "выдатна", атрымаў дыплом інжынера-механіка па спецыяльнасці "Гідраўлічныя машыны і сродкі аўтаматыкі".

У 1976-1981 навучачуся ў Духоўнай семінарыі ў Коўне. 31 траўня 1981 прыняў святына-
скае пасвячэнне з рук біскупа Людаса Павілоніса. У 1981-1986 быў вікарым у віленскім касцёле св. Тарсіі пры Вострай Браме, у 1986-1987 - парафії Маці Божай Шкаплернай у Друскеніках, у 1987-1988 - у віленскім касцёле Святога Духа. 13 лютага 1988 прызначаны прафесійным
гарадзенскіх парафіяў Маці Божай Анельскай і святога Францішка Ксаверия (катэдра).

25 ліпеня 1989 года Папа Ян Павел II прызначыў яго тытулярным біскупам Гіпона-Зарыцкім і апостальскім адміністраторам Менскай дыяцэзіі.

13 красавіка 1991 менаваны арцыбіскупам і прызначаны Апостальскім адміністрата-

"Я мяркую, што з усіх канфесій, якія існуюць у краіне, Каталіцкі Касцёл зрабіў вель-
мі шмат [для беларускай мовы]. У нас пера-
кладзены і выдацены ўсе літургічныя кнігі,
фундаментальная тэксты, дакументы Друго-
га Ватыканскага Сабору. Падчас падрыхтоў-
кі апошняга з'явілася новая тэрміналогія, бо
падчас перакладу многіх слоў не існавала ў бела-
рускай мове. Вельмі хутка ў нас перакладаюцца
энцыклікі, што з'яўляюцца ўкладам не толькі ў
жыццё Касцёлу, але і ў беларускую культуру, бо
гэта культура абагачаеца рэлігійным
зместам.

Як успрымае беларускую мову грамад-
ства - іншая справа. Мы бачым, што ў краіне
існуе не такая вялікая колькасць беларуска-
мовных школ і гімназій. Я сустракаюся са
студэнтамі, з размовы з якімі маю заўва-
жыць, што існуе недахоп у выкладанні прад-
метаў на беларускай мове. Але з боку Касцёлу
мыробім усё маляемае, бо, напрыклад, набаж-
энствы ў нас праводзяцца ў асноўным на
беларускай мове."

Арцыбіскуп Тадэвуш Кандрусеўчі.

рам для католікаў лацінскага абраду Еўрапей-
скай часткі Расіі. 21 верасня 2007 папа Бенедыкт
XVI вызваліў арцыбіскупа Тадэвуша ад
кіраўніцтва архідыцэзій Божае Маці ў Маскве
і прызначыў яго арцыбіскупам-мітрапалітам
Менска-Магілёўскім.

Вікіпедыя.

Праект

Парадак дня чарговай Рады ТБМ 24 студзеня 2016 г.

Рэгістрацыя сяброў Рады з 10.30 да 11.30.
Пачатак працы - 11.30.

1. Справа здача старшыні ТБМ аб дзеянасці арганізацыі за 2015 год.
2. Абмеркаванне і прыняцце плана дзеянасці ТБМ на 2016 год.
3. Аб узделе сяброў ТБМ парламенцкіх выбарах 2016 года.
4. Аб стаНЕ помніка "Ў" у г. Полацку.
5. Рознае.

Беларускі народны каляндар на 2016 год

Народны каляндар - гэта сістэма сталых ці рухомых свят, прысвяткаў, абрадаў, гульняў, звычаяў, што замацаваны ў біце і фальклоры. Уяўляе пераважна спалучэнне язычніцкай і хрысціянскай культуры. Гэта - фальклорны каляндар: ён складзены на аснове хранонімаў, якія зафіксаваны ў вуснай народнай творчасці беларусаў і ўключае традыцыйныя арыенцыры на сельскагаспадарчыя работы і адпачынкі ў гадавым, сезонным, месечным і іншых цыклах-рытмах. Утрымлівае традыцыйныя феналагічныя, метэаралагічныя, агранамічныя, астронамічныя, астралагічныя і іншыя каляндарныя веды, атрыманыя пераважна шматгадовымі вопытамі.

У народных каляндрах на 2016, высакосны, год прадстаўлены асноўными святы і прысвяткі з карткімі тлумачэннямі, прыкметамі і г. д. Дні (хранонімы), якія адзначаюць беларусы-католікі, выдзелены курсівам. У праваслаўных яны замацаваны за старым, юліянскім, календаром, што мае 13 лішніх дзён. Зорачкай /*/ пазначаны святы "рухомай" царкоўнай пасхай.

У наступным, 2017-м, годзе праваслаўны і каталіцкі Вялікдзень прыпадаюць на адзін дзень - 16 красавіка.

Умоўныя абазначэнні: *n* - панядзелак, *a* - аўторак, *c* - серада, *ч* - чацвер, *пт* - пятніца, *сб* - субота, *н* - нядзеля. Даўжыня дня і моманты ўходу і заходу сонца падаюцца для Менска. Больш падрабязна пра значэнне хранонімаў каляндаря можна прачытаць у нашай кнізе "Беларускі народны каляндар" (Мінск, 2002).

Студзень

1. пт. Новы год. ВКЛ перайшло на студзенскі стыль у 1550 г., Расія - з 1700 г.

6. с. Першая, Посная куція. Перадкаляндная вячэра. "Які дзень, так і год". **Тры Карапі.** Католікі праvodзілі маскаваны абраад "Тры карапі", або "Гэрроды".

7. ч. Нараджэнне Хрыстова. Пачатак Каляд. "Ой, Калядакі, бліны-ладачкі...". Калядавалі. Насілі "зорку". Паказвалі батлейку. На Каляды праvodзілі ігрышчы ("вадзілі казу", "жанлі Цярэшку", "пяклі каты", гулялі ў "Яшчур" і

інш.).

9. сб. Сцяпан. "На святу Сцяпана вышэй слуга за пана".
13. с. Шчодрая куція. Пачатак Шчодрага тыдня. "Мароз, хадзі куцю есці".

14. ч. Васілле. Новы год па правасл. календары. "Сею, сею пасяяю, з Новым годам вас вітаю".

18. п. Трэцяя, Галодная, Вадапосная куція. Апошні дні Каляд. "Каляда ад'ядздае".

19. а. Вадохрышча (Кішчніе). "Святое Кічэнне ваду ксціла..., свет ачысціла і ваду наверх пусціла", "На Вадохрышча завіруха - на Вялікдзень таксама".

20. с. Прывадохрышча - заночэнне Каляд. Пачатак Малой вясельніцы (да посту).

24. ч. Аксіння. "Аксіння дарагу перамяча, а корм падмяче". **Фядос.** "На Фядоса цёпла".

25. пт. Таццяна. Свята студэнтаў. **Павел.** "Вее вецер - будзе вайна".

31. н. Апанас. Гусінае свята. Свята свойскай жывёлы. "Хавай нос у апанасаўскі мароз".

Люты

1. п. Ігнат. "На святу Ігната зіма багата".

2. а. Грамніцы, Стрэчанне. "Калі на Грамніцы нап'еца певень вадзіты, то на Юр'я наесца вол травіці", "Грамніца - хлебу палавіца...".

5. пт. Агата. Каровіна свята. "Хлеб і соль святой Агаты не пусціці бяды да хаты".

6. сб. Паўзіміца Аксіння. "На Аксіні мяце". **Дарота.** "Па Дароце высаходніць хусты на плоце".

10. с. Серада Папяльцовая (пач. Вялікага посту ў католікаў).

11. ч. Ігнат. "Ігнат Грамнікам рад".

14. н. Трыфан. "На Трыфана зорна - вясна позняя". **Валяніцін.** Свята закаханых.

15. п. Грамніцы, Стрэчанне. "Зіма з летам сустракала ся...," "На Грамніцы палавіна зіміцы".

18. ч. Агата. Каровіна свята. **24. с. Улассе.** Свята жывёлы. "Аўлас на сыры лас". **Мацей.** "На Мацея дарога пачее", "На Мацея адліга - будзе мароз".

26. пт. Фаціння. Заступніца ад хвароб.

29. п. Памінальница. Памі-

нальны тыдзень. Калі "вея" ў нядзелью, то авёс траба сеяць на 9-м тыдні, калі ў панядзелак - то на 8-м, калі ў сераду ці чацвер - то пакідалі "дзесяцінкі дзве".

Сакавік

4. пт. *Дзедава пятніца. **Казімір.** "Святы Казімір дровы сякець".

5. сб. *Масленыя Дзяды (Бабы). "Дзяды не зналі бяды, а наши ўнукі зналі муки".

6. н. *Рабы тыдзень, Малая вясельніца, Развітальні, Сырапусны тыдзень. Тыдзень перад Масленіцай. Які добры дзень на Масленіным тыдні, у той дзень ад Іллі сеялі лён. Дзяўчаты вешалі "калодкі" нежанатым хлопцам.

9. с. *Лысая серада. Праталіны-залысіны. **Янка, Паўраценне.** Мядзведзь паварочваеца ў бярлозе на другі бок.

10. ч. *Блакітны чацвер. Тумановы дзень. ***Крывы, Тлусты чацвер, Валосы, Валосся.** Свята жывёлы. "На Валосага бліны пяклі ці аладкі, каб былі валы гладкі".

12. сб. Рыгор. "На святу Рыгора ідуць рэкі ў мора".

13. н. *Масленіца. "Масленіца ў "вятаху" (пасля поўні) - дзяржаксы пишаніцу ў мяху, сей пишаніцу на ўсю руку". ***Гуканне вясны.** "Дабраславі, Божка, зіму замыкаці, вясну загукаці".

На Палессі вадзілі карагоды, "спявалі чырвачку", насілі ёлку з вянком. **Васіль Капальнік.** Са стрэх капае.

14. пн. *Паласказуб. Першы дзень Вялікага посту. Паласкалі зубы гарэлкаю. **Аўдоція Вясноўка.** Гуканне вясны. "На Аўдокі голы бокі". (1.03 Новы год у мінулым, сакавіцкі каляндарны стыль).

15. а. Хвядот. "На Хвядота занос - усё сена знясе".

16. с. *Уступнайа серада. Каб урадзіў лён, мылі верацёны ці калаўроты, хадзілі ў карчму і пераскавали цераз пень.

17. ч. Вясновае раўнадзенства. Усход 7.17, заход 19.18. **Герасім Грекоўнік.** "Герасім гракоўнік".

18. ч. Агата. Каровіна свята. **24. с. Улассе.** Свята жывёлы. "Аўлас на сыры лас". **Мацей.** "На Мацея дарога пачее", "На Мацея адліга - будзе мароз".

20. н. *Вербніца, Пальмовая нядзеля. "Вярба б'е, не я б'ю". ***Зборніца, Ізбор.** Адзін з

варыяントаў Новага года/лета ў час прыніція юліянскага лета-злічэння. Пачатак збору ў поле. "А святы Ізбор - бяжыць вада з гор".

22. а. Саракі. Свята птушак. Прылітае 40 выраյай. "Святыя Саракі ў поле сажу вала-кі". **Прыска.** "На святу Прыску праб'е лёд і пліска".

25. пт. Рыгор. "На Рыгора зіма ідзе ў мора". **Дабравешчанне, Звеставанне.** "Іптушка гнізда не ўе". Прылёт бусла. Гуканне вясны.

26. сб. Міждрабавешчыны (да 7 красавіка). Забарона на "запасванне" кароў.

27. н. *Вялікдзень (у католікаў).

30. сб. Аляксей Цёплы. Дзень рыболова. "На Цёплага Аляксея рыба ідзе на нераст, карова на верас, а бортнік на хвою".

Красавік

1. пт. Дар'я Вясення. Адбелвалі палотны.

4. п. *Пачатак Храстовага тыдня. Пяклі "храсты". **Засеўкі.** Абраад "жаніцьбы коміна".

5. а. Арына. "На Арыну сей капусту ў рабадніках".

6. с. *Ушэсце. Унебаўшэсце пана Езуса. Свята агляду жыты. **Ляльнік.** Свята Лялі - дачкі Лады.

6. пт. Юр'е. Свята жывёлы.

"Як дожджэ на Юр'я - хлеб будзе і ў дурня". Абраад "Страла".

7. с. Аляксей. "Прышоў Аляксей - авёс пасей". **Бабскія разбрывкі.** Скокі жанчын і качанне па зямлі дзеля ўрадлівасці.

8. н. *Праводнайя нядзеля. "Ізі, зіма, да Кучава, як ты нам надакучыла". **Марк.** "Дождж на святу Марка - дык зямля, як шкварка". **Станіслаў.** "Сей лён на Станіслава вырасе як лава".

9. п. *Радаўнічыя Дзяды.

10. а. *Радаўніца. "На Радаўніцу да абеду пашучь, па абеду плачуць, а к вечару скучуць". **Ярылавіца.** Свята Ярылы.

13. пт. Якуб. "На Якуба грэ люба".

14. сб. Макарэй. Абраады ля вады.

15. н. *Сёмуха, Тройца. Культ продкаў і расліннасці. "Павадзём Куста пад гай зялёненькі...".

20. п. *Святы дух. "На Духа будзе ѡепла і суха". **Русальніца, Іван ды Мар'я.** Праводзіны вясны. "На Граннай нядзелі Русалкі сядзелі...". Летніе сонцасцяяне (з 17.06 да 23). Даўжыня дня - 17.07. Усход - 4.38, заход - 21.45.

21. а. *Конскі Вялікдзень. Свята коней. **Тодар.** "На Тодара раса - канапель паласа".

22. с. *Градабой, Серада Руслаль. Здабывалі з ясеня святы агонь. **Кірыла.** Пачыналі касавіцу ў Паазер'і.

23. ч. *Наўская Тройца. Памінанне. **Абліваха, Купала.** "Дзень адбіўленне, ночы прыбаўленне". У старожытн. - Новы год/лета.

24. пт. Ян Купальны. "Сонца грае".

25. сб. Анапрэй. "Хто на Ну прэя пасе грэч, твой будзе бліны печі".

26. н. *Русальчыны розыгры. Засцерагаліся рос. Акуліна Грачышніца. Сеялі грэчку. Задзярыхвост.

27. п. *Пястроўка да 11 ліп. Пястроўскі пост. Пястроўка-гладоўка.

28. а. Амос. "Прышоў Амос - цягне ўгору авёс".

29. с. Ціхан. "Пеўчыя птушкі запіцаюць". **Пяtron.** "Да Пяtra зязюльцы кукаваці". "Прышоў Пяtron - анаў лісток, прыйдзе Ілья - ападуць і два".

30. ч. *Дзяявітнік. "Дзеўяць ягодзін на ветцы".

Ліпень

1. пт. *Дзевятуха. Дзень ад навальніцы.
6. с. Купалле. Свята Сонца і кахання.
7. ч. *Дзясятнік. "Дзесятнік гнаі возіць". Иван Купала. "Учора была Купала, а сёня Иван".
8. пт. *Дзясятка. "Косы точыць". "Жыты паспявае".
10. н. Самсон. "На Самсона дождик - сем тыдня то ж". Сем братоў. "Сем братоў варожаць, колькі тыдняў падыды".
12. а. Пястро. Свята заканчэння Купалля.
13. с. Паўпястро. Дзень талакі. Сымон і Юда. "На Сымана ѹоды конь байца груды".
14. ч. Кузьма і Дзям'ян. Свята кавалеў. "Святы Пястро жыста спеліць, св. Кузьма сярпы робіць, а св. Дзям'ян сена грабе".
17. н. Андрэй. "Авес у світу, а на грэчы і кашулі няма". "Андрэй усіх мудрый".
18. п. Свята Месяца. "Месец гуляе".
21. ч. Казанская. Пракоп. "Пракоп бок прыпёк". Данат. "Святы Данат коскі точыць".
25. п. Прокл. Засцерагаліся вялікіх рос. Якуб. "На Якуба хлеба поўна губа".
26. а. Гаўрылей. Засцеражэнне ад граду. Ганна. "Снапы кладзе".
29. пт. Афінаген. Заціхаюць птушкі.
31. н. Серпавіца, Шыпілінка (пятніца перад Іллёю). Дзень "зазурывання" сярпоў.

Жнівень

1. п. Макрыны. "Глядзі восень на Макрыні".
2. а. Ілля. Свята дажджоў і навальніц. "Ілля нарабіў гнілля", "Укінуў у воду кусок ільда".
4. ч. Мар'я. "Магдалена - вады на калена".
6. сб. Барыс Палікоп. "Барыс і Глеб - паспей хлеб".
7. н. Ганны. "Святы Ганны бабкі стаўляюць".
9. а. Палікоп. Паліць копы. Панцеляймон. Сцяляў ад хвароб галавы.
11. ч. Лайрин. "На Лайрына спяшай да млына".
12. пт. Сіла. Жыта сей.
14. н. Макавей, Першы Спас. Свята маку і мёду. Спасаўка. Пост да 28 жніўня.
15. п. Базыль. "Базыль авечкам воўну дае". Прачыстая, Зельная. "Прышла Прачыста - стала поле чыста".
16. а. Антоны Віхравей. Рок. "Кірмаш на паненак".
17. с. Еўдакія. Агуркі збірае.
19. пт. Яблычны Спас. Свята садавіны.
23. а. Лаўрэн - свята млынара.
24. с. Баўтрамей. "Св. Баўтрамей высылае буслоў па дзяцей". "Прышоў Баўтрамей - жыста на зіму сей".
27. сб. Міхей. Выспяваюць бруніцы.
28. н. Прачыстая. Свята ўраджаю.
29. п. Трэці Спас. Свята хлеба. Ян. "Ян на лета прыйшоў, а ўжо восень знойшоў".
30. а. Міроны Ветрагоны. "Пыл па дарозе гонць, па прыгожым леце стогнучь".
31. с. Флор і Лаўр. Свята кохані. Арабінавія дзень і ноч. "Сухая" навальніца, дождж.

Верасень

5. п. Лупа. "Сей на Лупа - будзе жыста купа".
7. с. Баўтрамей. "Жыты на зіму сей".
8. ч. Другая Прачыстая. Ба-гач. "Мениша Прачыста - канчай сеяць начыста".
10. сб. Маций. Абаронца ад п'янства.
11. н. Калінавік, Иван Кры-вайнік.
13. а. Кіпрыян. Журавель збіраеца ў вырай.
14. с. Сымон. Абрад "жаніцьбы коміна". (Асенняе Навалецце з 1493 г.). Закрываюне замлі. Бабіна лета. Узвіжанне.
19. п. Цуды, Міхал. "Міхал з поля спіхай".
21. с. Багач, Нараджэнне Божае Маці. Свята заканчэння ўборкі зерневых. Засідкі.
24. сб. Асенине раўнадзенства. Усход - 7.00, заход - 19.02. Тадора. "На Тадору ўсякае лета заканчваеца".
26. п. Стадроўская Дзяды.
27. а. Узвіжанне. Свята закрываюне замлі на зіму. Гадзюкі - у кучу.
29. ч. Міхал. "Калі на Міхала з поўначы вецер вее, то не май на наўгор'е надзея". Сіціян. "Святы Сіціян да ляны пасцілаў".

Кастрычнік

2. н. Зосім. Журавіны на Зосіма ўздымаюцца - мароз на Пакровы ўдарыць.
3. п. Астап, Астаф'я. Прыкметы па ветру.
4. а. Пранцішак, Францішак. "На Пранцішака зярнят шукае ў полі мышка".
8. сб. Сяргей. Жалезны тышлен.
9. н. Іван Шаптун, Іван Курад, Багаслоў. Шапталіся свахі пра нявест.
14. пт. Пакровы, Трэцяя Прачыстая. Вясельная пара. "Свята Пакрова, пакрыт зямельку лісточкам, а галоўку - вяночкам". "Пакровы - зарыкалі каровы". Дзяўкоўка лета (па 21.10). Прымалі ў дзэўкі" сябровак.
21. пт. Трыфан, Палагея. "Золкім ветрам вее". Зміцер.
25. а. Марцін - свята млынароў.
28. пт. Сымон і Юда. "Сымон з Юдаю працу ў полі канчаюць, хаты аглідаюць". Параскева Пятніцкая. Забарона на прадзеннне.
29. сб. Лонгін. Збавіцель ад хвароб вачэй.
30. н. Паклоны. Дзень адбівання паклонаў.
31. п. Лука. "Хто сее да Луки, не будзе мець ні хлеба, ні мукі". Дзень іканапісцаў. Юльян - ахойнік дзяцей.

Лістапад

1. а. Усе святыя. Памінальны дзень.
2. с. Задушны дзень. Дзяды. Памінальны дзень. "Святыя дзяды, завём вас...".
4. пт. Казанская. Даждж ці снег.
5. сб. Асяніны, Змітраўская Дзяды.
8. п. Зміцер. "Да Змітра дзэўка хітра". Канец надзеі выйсці замуж у гэтым годзе.
9. а. Тодар. "На Тадора поўна камора".
10. с. Параскі. Апякунка

- жанчын і рукадзелля.
11. ч. Настуся. "Настуся стрыжэ авечкі". Марцін. "Мядзведзь кладзеца ў бярлогу".
12. пт. Артошка. Пачатак прадзення.
14. н. Кузьма-Дзям'ян. Апякун земляробства, кавалёў і вяселля.
21. пн. Міхайлаў дзень. Абаронца ад грому. Мядзведзі ідуць у спячку.

22. а. Матрона. "З Матроны становіца зіма".
24. ч. Хвёдар Студзянен. "Хвёдараў вятыры галоднымі ваджкамі скугляць".
25. пт. Іван Міласцівы. Дзень падарункаў. Кацярыны. "Кацярына забрала лета".
27. н. Юстыніян. Апякун плоднасці і дзяцінства. Адвент. Перадкалядны пост. Піліп. Пярэдадзень Піліпаўская посты (да 7 студзеня).
28. п. Піліпаўка - перадкалядны пост.

29. а. Маций. "На Мация зіма пацее".
30. с. Андрэй. Дзяячоae свята.
Снегань

4. н. Увядзенне. Водзяща ваўкі. Барбара.
5. п. Пракоп. Савы. "Барбара мосціць, Сава цвікі войстрыць, а Мікола прыбывае".
6. а. Матрыхваны. Не пралі. Мікола. "Хвалі зіму на Міколе".

7. с. Кацярыны.
9. пт. Юр'е Зімовы. "Юра мосціць". Ганны. "Ад Ганны да Каляд два тыдні і два дні".
13. а. Андрося, Андрэйкі. Варажылі.

14. с. Навум. "Наставіць на вум".
17. сб. Варвары. "Мікола і Варвара начурвалі". "Варвара начурвала, а дзень надтачыла".
18. н. Сава, Міколін бацька. "Сава мосце, а Мікола гвоздзе".
19. п. Мікола Зімовы. "Без Міколы не бывае ні зіма, ні лета". "Мікола марозам гвоздзіць". Зімовае сонцастаянне з 19.12 да 22.12. Усход 9.25, заход 16.49.

Алесь ЛОЗКА.

Іна Студзінскай Беларуская мова ў 2015 годзе

Так што не ўсё страчана.

Пры канцы года арганізавана ініцыятыўная група па стварэнні беларускамоўнага ўніверсітэта. Абраўшы трэћі супершыні - Аляксандар Мілінкевіч, Уладзімір Колас і я. І мы думаем на пачатак года падаць на регістрацыю - як прыватнага беларускамоўнага класа - 5 "Г" 29-й сярэдняй школы.

Бацкі дзвюх школьніц

з Баранавіч паўтара года дабіваліся адкрыція беларускамоўнага класа ў адной з гародскіх гімназій. Для гэтага ім давялося напісаць дзясяткі лістоў у разныя інстытуты - гарыканкам, аблыканкам, Міністэрства адукацыі, прокуратурі і нават супстэрніца з намеснікамі міністра адукацыі.

Адзіны ў горадзе беларускамоўны клас - 6 "Г" - пачаў

працаўшы у гімназіі № 4 толькі

з другой чвэрці. Спачатку ў ім

вучыліся толькі дзве дзяўчынкі - Яся Малашчанка і Аліса

Філіпчык. Зусім нядыўна да іх

далучыўся трэці вучань - Арсень Пісарчык.

Адзіны ў горадзе беларускамоўны клас - 6 "Г" - пачаў

працаўшы у гімназіі № 4 толькі

з другой чвэрці. Спачатку ў ім

вучыліся толькі дзве дзяўчынкі - Яся Малашчанка і Аліса

Філіпчык. Зусім нядыўна да іх

далучыўся трэці вучань - Арсень Пісарчык.

Адзіны ў горадзе беларускамоўны клас - 6 "Г" - пачаў

працаўшы у гімназіі № 4 толькі

з другой чвэрці. Спачатку ў ім

вучыліся толькі дзве дзяўчынкі - Яся Малашчанка і Аліса

Філіпчык. Зусім нядыўна да іх

далучыўся трэці вучань - Арсень Пісарчык.

Адзіны ў горадзе беларускамоўны клас - 6 "Г" - пачаў

працаўшы у гімназіі № 4 толькі

з другой чвэрці. Спачатку ў ім

вучыліся толькі дзве дзяўчынкі - Яся Малашчанка і Аліса

Філіпчык. Зусім нядыўна да іх

далучыўся трэці вучань - Арсень Пісарчык.

Адзіны ў горадзе беларускамоўны клас - 6 "Г" - пачаў

працаўшы у гімназіі № 4 толькі

з другой чвэрці. Спачатку ў ім

вучыліся толькі дзве дзяўчынкі - Яся Малашчанка і Аліса

Філіпчык. Зусім нядыўна да іх

далучыўся трэці вучань - Арсень Пісарчык.

Адзіны ў горадзе беларускамоўны клас - 6 "Г" - пачаў

працаўшы у гімназіі № 4 толькі

з другой чвэрці. Спачатку ў ім

вучыліся толькі дзве дзяўчынкі - Яся Малашчанка і Аліса

Філіпчык. Зусім нядыўна да іх

далучыўся трэці вучань - Арсень Пісарчык.

Адзіны ў горадзе беларускамоўны клас - 6 "Г" - пачаў

працаўшы у гімназіі № 4 толькі

з другой чвэрці. Спачатку ў ім

вучыліся толькі дзве дзяўчынкі - Яся Малашчанка і Аліса

Філіпчык. Зусім нядыўна да іх

далучыўся трэці вучань - Арсень Пісарчык.

Адзіны ў горадзе беларускамоўны клас - 6 "Г" - пачаў

працаўшы у гімназіі № 4 толькі

з другой чвэрці. Спачатку ў ім

вучыліся толькі дзве дзяўчынкі - Яся Малашчанка і Аліса

Філіпчык. Зусім нядыўна да іх

далучыўся трэці вучань - Арсень Пісарчык.

Адзіны ў горадзе беларускамоўны клас - 6 "Г" - пачаў

працаўшы у гімназіі № 4 толькі

</

**60 гадоў
Уладзіміру
Кароткаму**

Уладзімір Георгіевіч КАРОТКІ (н. 2.1.1956, г.п. Мір Каэрліцкага р-на Гарадзенскай вобл.), беларускі літаратуразнаўца. Канд. філал. н. (1984). Скончыў БДУ (1978) Наставнічай. З 1982 у Ін-це ліры АН Беларусі, з 1987 у БДУ (з 1990 нам. дэкана філал. ф-та). Даследуе шляхі развіцця і стан старых бел., укр., і польскай л-р 16-17 ст., у т.л. проблемы тагачаснай палемічнай публістыкі, пытанні ўсходнеслав. кнігадрукавання бел.-укр. літ. сувязі (кн. "Творчы шляхі Мялеція Сматрыцкага", 1987). Навук. рэдактар выдання твораў Сімёона Палацкага ("Вірши", 1990), складальнік кн. "Прадмовы і пасляслоўі паслядоўніка Францыска Скарыны" (1991). Адзін з аўтараў падручніка "Гісторыя беларускай літаратуры. Старжытыны перыяд" (4-е выд., 1998).

Л.М.Гарэлік.

Беларусы маюць тры эпасы

... Ёсьць такі момент, як разгляд элітарнай літаратуры Беларусі. Но мы, усё такі, прызычайліся да разумення яе народнасці, мужыцкасці. Памятаеце, быццам галоўны герой быў захавальнікам беларускай мовы? Ён не ведаў іншых моваў, таму яму прыйшлося. А вось, каб казаць пра элітарную літаратуру на лацінскай ці польскай мовах, трэба падвесці разуменне нашага сучасніка да таго, што гэта наша літаратура таксама.

Паглядзіце, стагоддзе нам "спявалі", што Радзівілы, Сапегі, Хадкевічы - палякі, літоўцы, марсіяне, але не беларусы. А стваралася-тая літаратура тут, апісаліся ў ёй падзеі нашыя, але іншай мовай. І трэба разумець, што ў нашай літаратуры мажлівай пэўнай "гісторыі", гэта паказальнік інтэлектуалагічнага багацця народа. Іспанцы, італьянцы і немцы, якія ў нас былі, таксама тварылі тут на лацінскай мове.

Больш за тое, менавіта ў XVI стагоддзі беларусы стварылі тры творы гераічнага эпсу. Грэкі, дзякую Богу, два маюць. Рымляне - адзін. А мы маём адразу тры: "Прускую вайну" (1516, Ян Вісліцкі), "Радзівіліаду" (1592, Ян Радван) і "Кароламахію" (1606, Хрыстофор Завіша). Два з гэтых твораў ужо цалкам перакладзены на беларускую мову...

Уладзімір Кароткі.

Беларуская мова ў 2015 годзе

Iна Студзінская

Слоўнікі, пераклады

Паводле дадзеных Белстату ў 2014 годзе ў Беларусі на расейскай мове было выдаўзена 82,8 % кніг і брашур, на беларускай - 10,1%.

Тым не менш, сёлета з'явілася некалькі ўнікальных перакладаў усясветных шэдэўраў на беларускую мову.

Славуты карэла-фінскі эпас "Калевала" перакладзены непасрэдна з фінскай, мовы арыгіналу. Гэта самы вялікі друкаваны паэтычны твор на беларускай мове за ўсю гісторыю - калі 600 старонак. Пераклад зрабіў **Якуб Лапатка**:

- Скажу так: пакуль беларускасць, а не беларуская мова запатрабаваная сярод брэндаў, і больш па візуалізацыі з ужываннем беларускіх сімвалу (вышиванкі, арнаменты ды іншыя элементы).

Мова, на жаль, застаецца на другім плане пасля візуальных выяваў, якія выкарыстоўваюць брэнды. Што да мовы, сітуацыя амаль не мяняеца, не так шмат беларускамоўнай рэкламы.

Але ва ўладальнікай брэндаў стала больш свядомасці, асэнсаванаці. Раней гэта было, каб вылучыцца сярод расейскамоўнай рэкламы, а зараз ужыванне ўсяго беларускага - гэта ўнутрана запатрабаванасць уладальнікаў бізнесу, маркетолагаў. І гэта такі асэнсаваны крок, які абнадзівае.

ІТ-сфера

Пашырэнне беларускай мовы ў ІТ-сферы (і не толькі ў ёй) адбываецца ў асноўным дзякуючы высілкам асобных людзей, то бок, ініцыятывы знізу.

Тры энтузіясты збіраюцца стварыць аплайн-гульню і мабільную праграму MovaCup.BY, дзеяліст гэтага яны распачалі збор грошай на сایце Uley.by. Ініцыятар праграмы **Зміцер Ключко** распавяў:

- Мы хочам стварыць вэб-платформу і iOS-праграму, дзе можна будзе ў форме гульні адгадаць пераклад словай і прайдзівасць гістарычных фактаў. Праграма выйдзе ў фінал конкурсу Social Weekend.

За два месяцы трэба сабраць паўтары тысячы даліраў.

Першую кампутарную гульню на беларускай мове сёлета пачала прадаваць найбуйнейшая амерыканская крама. Гульня пра рыцараў "Легенды Айзэнвальду" ад менскіх праграмістў стала першай RPG, што ў афіцыйным рэлізе мае беларускамоўную версію.

Намесніца старшыні Таварыства беларускай мовы, навуковы супрацоўнік Інстытута мовазнаўства Нацыянальнай Акадэміі Навук **Алена Анісім** кажа, што беларуская мова ўсё часцей з'яўляецца ў сацыяльных сетках, фэйсбуку, экспертыца сцвярджае, што грамадства стала больш прыхильным да беларускай мовы ў самых розных сферах:

- З нашага супрацоўніцтва з фірмай "Новы паварот" з'явіўся чартговы дыск па праводзіці Festevalъ беларускамоўнай рэкламы "Ad.nak". Усяго ў конкурсі было 23 намінацыі - ад стрыгарту і віруснай рэкламы да прынтоў і сацыяльной рэкламы.

Кіраунік праграмы Marketing.by, арганізатор фестываля беларускамоўнай рэкламы "Ad.nak" **Сяргей Ска-тараткевіч** сказаў:

Што да слоўнікаў, не мае прэндэнту ў беларускай даведачнай літаратуры англо-расейска-беларускі слоўнік "Хакейная лексіка". Гэта першая спроба падаць беларускую тэрміналогію хакею ў супастаўленні з ангельскай і расейскай. Складальнік аўтар фестываля збору хакейнай тэрміналогіі - **Мікола Касцюковіч**, які паспяхова ўвасабляе нязвычылісці "паэта і культурнага перакладчыка".

Радыё Свабода.

(Заканчэнне. Пачатак на стр. 3.)

Намеснік старшыні ПЦ "Вясна" **Валянцін Стэфановіч** звязаўся ў Канстытуцыйны суд Беларусі, Палату прадстаўнікоў, Савет Рэспублікі, Вярхоўны суд, Вышэйшы гаспадары суд, Савет Міністраў і Адміністрацыю Прэзідэнта - са зваротам выдаваць усе нарматыўна-прававыя акты на дзвюх дзяржаўных мовах - беларускай і расейскай.

Адказ начальніка галоўнага дзяржаўна-прававога ўпраўлення Адміністрацыі Прэзідэнта **Аляксандра Мацельскага** уразіў: чыноўнік прапануе карыстацца перакладам на сайце Нацыянальнага цэнтра прававой інфармацыі. А ў Савецце Рэспублікі ўгугле мяркуюць, што дзяржава мае права выбраць, на якой мове выдаваць нарматыўна-прававыя акты.

Начальнік упраўлення рэдакцыйна-выдавецкай работы Нацыянальнага цэнтра прававой інфармацыі **Наталля Судзілова** адказала, што на сайце прававой сістэмы "Эталон" прадугледжваецца аўтаматычны пераклад законаў на беларускую мову. Аднак гэтыя пераклады не з'яўляюцца афіцыйнымі, у іх шмат памылак і недарэчнасцяў. Да таго ж, онлайн сістэма "Эталон" плацнай. Калі ж у грамадзяніна на гэтым сродку няма, Наталля Судзілова падае запісцца ў публічную бібліятэку, дзе сервісам можна скрыстацца баёнтна.

ведвае каля 650 студэнтаў. Ад каstryчніка 2014 года выдаўзена больш за 1400 студэнцічных білетаў.

У верасні Асацыяцыя Еўрапейскага Бізнесу арганізавала курсы дзелавой беларускай мовы. Цяпер у новым фармаце: за кубачкам духмянай кавы ва ўтульнай кавярні Cafe del Parco.

І тая ж Асацыяцыя Еўрапейскага Бізнесу ініцыявала стварэнне працоўнай групы па перакладзе на беларускую мову пакета тыповых документаў, неабходных для вядзення бізнесу. Адмыслоўцы падрыхтавалі беларускамоўныя шаблоны дзесяці найбольш ужывальных дакументаў: акта выкананых работ, даверанасці, дамовы камісіі, дамовы куплі-продажу, дамовы на аказанне паслуг, загаду аб прыёме на працу, пратаколу, працоўнай дамовы, рахунку-фактуры і статуту.

Апошняя акцыя - перадкалядны ўрок у 59-й школе правёў вядомы баскетбаліст, дырэктар па маркетынгу БК "Цмокі - Менск" **Аляксандар Куль** і пісменніца-казачніца **Алена Масла**.

Начальнік аддзела карпаратыўных камунікацый кампаніі Vécom **Вячаслаў Смірнов** адзначыў:

- Сацыяльны праграма

"Чытаем па-беларуску з Vécom" ярка прадэмантраваў вялікую цікавасць, саме галоўнае, саміх вучняў да такога фармату вывучэння беларускай мовы і літаратуры. Гэты праграма атрымаўся ўдвай больш паспяховым, паколькі абяднаў галоўныя кірункі карпаратыўнай сацыяльной адказнасці нашай кампаніі - падтрымку беларускай нацыянальнай культуры і дапамогу дзесяцям.

А беларускі аператар MTC распрацаўваш эксклюзіўны сервіс па вывучэнні беларускай мовы. У лістападзе ён разаслаў абанентам рэклamu паслугі па вывучэнні беларускай мовы: "Будзь свядомым - размаўляй па-беларуску! Набірай *888# і падключы эксклюзіўны сервіс па вывучэнні беларускай мовы".

Рэклама

І хоць многія ўсясветныя і айчынныя брэнды пачалі выкарыстоўваць у рэкламе сваіх тавараў і паслуг беларускай мовы. У лістападзе ён разаслаў абанентам рэклamu паслугі па вывучэнні беларускай мовы: "Будзь свядомым - размаўляй па-беларуску! Набірай *888# і падключы эксклюзіўны сервіс па вывучэнні беларускай мовы".

У той жа час паводле даследавання міжнароднага агенцтва сацыяльных і маркетынговых даследаванняў, замоўленага грамадскай кампаніяй "Будзьма беларусам!", 56% беларусаў пазітыўна ацэньваюць беларускую мову ў рэкламе, 60% падтрымліваюць выкарыстанне роднай мовы ў афармленіі гарадоў і вітрын.

Сёлета ўжо ў штоты раз праводзіці Festevalъ беларускамоўнай рэкламы "Ad.nak". Усяго ў конкурсі было 23 намінацыі - ад стрыгарту і віруснай рэкламы да прынтоў і сацыяльной рэкламы.

Кіраунік праграмы Marketing.by, арганізатор фестываля беларускамоўнай рэкламы "Ad.nak" **Сяргей Ска-тараткевіч** сказаў:

Мову папулярызуюць энтузіясты

Грамадскія ініцыятывы па вывучэнні, папулярызацыі беларускай мовы растуць, як грыбы пасля дажджу, перакананы старшыня Таварыства беларускай мовы **Алег Трусаў**:

- Цікавасць да мовы розных пластоў насељніцтва вэзка павялічылася. Лакмусавая паперка - гэта курсы, спарты, іншыя, хто раней цікавасці да мовы не выяўляў. У цэлым у Менску і вялікіх гаратах цікавасць да мовы павялічылася. Гэта становіча.

Беларуская кампанія Gurtam, што мае шырокую географію партнёраў па ўсім свеце, падрыхтавала да Міжнароднага дня роднай мовы відэаролік "32 акцыенты беларускай мовы". Людзі з розных краопак планеты чытаюць беларускую верш Уладзіміра Караткевіча "Дзе мой край".

Застаюцца папулярнымі шматлікія курсы беларускай мовы. "МОВА НАНОВА" істотна пашырыла геаграфію. Акрамя сталіцы, бясплатныя заняткі праводзяцца ў Астравцы, Бабруйску, Баранавічах, Берасці, Віцебску, Гродні, Гомелі, Магілёве і Маладечне.

Штотыдзень курсы на-

Мабільныя сеткі "ствараюць надзеі сувязі"

На працягу трох месяцаў больш за 3 тысячи менскіх школьнікаў сталі ўдзельнікамі

I

Лёс кіруе выпадкам і вонкім, але вонкім часцяком выбірае. Доктар Аляксей Бялько не быў узорным чалавекам, тым болей святым. Прыйшоў грэшнасці і жыццейскай пракідлівасці, уменні ладзіць з начальствам і асаблівімі паднапачаленімі, сябрамі і знаёмцамі доктар не разлічваў на паўторную камандзіроўку ў горад, які свабодна ўмесціць насельніцтва ўсёй Беларускай Савецкай Сацыялістычнай Рэспублікі.

Марыць не мог, у сценнях такое ўбачыць не долеў. Снарад у адну кропку двойчы не трапляе, у самы вялікі горад планеты, Мексіка, доктару зноў не прыехашь. Ніколі. Ды і фінансаў ніяма на дарогу. У першай паездцы, пазалеташній камандзіроўцы, таксама ўсе з групой плацілі за дарогу.

Краіна Саветаў бедная, ахвотных у такіх паездках шмат, рашайце, толькі хуценька, зялёта, крайне пазаўтра дайце адказ, заявілі пазалетаць у Міністэрстве аховы здароўя БССР і Дзяржпарткамітэту. Калегі і прыяцелі, асабліва глебазнаўці Ігар Бадановіч сумненні Аляксея Бялько ўспрынілі розыгрышам. Такая ўдача рэдкім выпадае, згаджайся не заўтра, сёння звані пра згоду.

Тым не меней доктар Бялько ў кабінечке міністра, выдатнага кіраўніка і чалавека Мікалая Аўсеевіча Саўчанкі яшчэ не вызначыўся:

- Купіла прыгутпіла, білет дарагі..., - толькі прамаўляй ён, а ўжо заняты паспешны акадэмік стаў дзелавіта развітвача.

Розныя гадамі мужчыны ва ўзросце хуткай рашальнасці. Ні ўгавораў, ні патлумачвання ў ад міністра наведніку. Працягніць паперку:

- Дзеяць прозвішчаў, кожны са спісу просіца ў паездку. Другім стаіць Сушкевіч. Ваш начальнік пакрыўся на міністэрства. Ці бачыце, мы пракідаем галоўнага ўроччу клінікі, - міністр паднім трубы, "хвілінку пачакайце". - Яны ўсе ездзілі, Сушкевіч шматразова. Вы не меней робіце. Вы дадаткова капаеце народнае лекарства і абрэгі.

Баішся пылу млына, не вязі да яго жыты, не шукай муки. Шмат доктару марылася пра паездку...

- Сушкевіч мяне тройчы пераконваў. Усе камандзірующыя бясплатна, а беларусам выкідай за тысячу рублёў на білеты. Адмаўляйся. Цябе не паважаюць, уключаюць у ерудитовую дэлегацыю. Будуць у цябе ездкі за кардон. Спярша ў гэдээр з'ездзі.

Дабрак Мікалай Саўчанка свеціцца разуменнем і ласкаю.

- Адгаворваў Сушкевіч вас ад мексіканскай паездкі, бо хация абехаў увесы свет, у Мексіцы ён яшчэ не быў. - Міністр рабчука крэсліц астматнія прозвішчы ў спісе. - Па вас бачу, распетрылі парады дадацца.

Аляксей Бялько выдзяліваеца Мікалаю Аўсеевічу. Усюды праблемкі, паднож-

Нечаканыя карыдныя скачкі

Скарочаная аповесць. Не выдуманая

кі і паддзёўкі; не галава ў Сушкевіча, калі не ведае, што язык пляице. Мудры, хто не мудруеца, вы за хвіліну расплющылі мне вочы на многае.

- Камандзіроўка практычна бясплатная. Васяманаццаць дзён канферэнцыяў, пазездак, жыллі ў найлепшых гатэлях. Плойма фінансаў патрабуеца на ўсё. Вы, як расіцы, украінцы, прыбалты, аплучаеце ўсяго дарогу. Тысячу дзвесце рублёў знойдзецце, - забівае цвікі міністр. - Віншую. Адзіна правильнае раашэнне.

Міністр прамаўляе ў трубку, развітвія пашанотныя слова доктара Бялько як не чуе.

Што мексіканская фіеста стане казкаю, Аляксей Бялько ацаніў пасля віртання ў мілую Беларусь. Як да Уладзіміра Пятровіча Сазановіча, так да Мікалая Аўсеевіча Саўчанкі ў сэрцы Аляксея Бялько жыла і вечна жыцьме падзяка за туго паездку.

Свежаю гарыць мексіканская карыда, шуміць, узгудвае, гарланіць. Сустрэча з старадаўнім народным абраствам, аформленым у карыдную фіесту, на тым жа высачэнным парыве ўзнёсласці выпілала на старонкі дзённіка, у аповесць.

Паўзла доўга, выспявала цяжка, кожнае слова дзясяткі разоў праўлілася, падганялася. Вывяралася ў слоўніках і, асноўнае, у слушкага роднага люду. Спяшаеш - перарабліеш, Аляксей Бялько не спяшаў, усё роўна перарабліяў. Асягай цяжар хады, пералазіш, не пераскокаў.

Доктар быў у розных спецыялістах, раіўся. Прыклад больш карысны за павучанні. Прапаноўваў свой выстагані ўсе дзіржаўныя і ведамасныя беларускія выданні. Упартага ведуна вяла ідэя.

Нідзе не надрукавалі. Спятыкнуўся, то ўстанеш, агаварыў - не напрарыш: доктар Бялько не агаворваў, цярпеў. Для беларусаў карыда нязвычайная, таму не друкуюць.

У глудзой і вантронах ціхаю свечачкаю, іскрыстым сонейкам жыццедайніла мара: як бы зноў пабываць у Мексіка. Хоць турыстам.

Пасузаіца хараство горада, захапляща карыдай, пабачыць ветлівы непітущы мексіканскі люд. Пабываць у славутым мексіканскім саборы, сем тысяч месцаў для сядзення, перажыць вышнія ўзрухі душы ад нязвычнага вусім.

...Цудаў не бывае.

Хлусня, бываюць, паўсюдна страсаюцца. Уваскрасаюць цуды. Калі ты працуеш, не адно молішся, папрашайнічаеш і вымагаешся ў Неба.

Для ўзнову пачуцца карыднага святаянства доктар Бялько ў другую паездку ў дваццаці-адна-мільённы горад

Мехіка захапіў свой тэкст пра карыду. Ад чыткі твора ў самалёце даунейшай радасць напісання роўнілася слодычы пра святлення ад кальхоннай наўзіны.

Ах, як добра, што не слухаў умелых дарадцаў у клініцы і міністэрстве, у часопісах і выдавецтвах пра дадаткі ў аповесць таго ці гэтага, змену абзцаў, радкоў, слоў. Зіментаўанае, выплаканае дзяўбаць не трэба, як раілі дабрадзеянія нязадатнікі ў карыдных скватках.

Быць не можа, каб у Мехіка рускасць выяўлялася толькі ў музее імя Льва Троцкага, на асобных медыцынскіх кафедрах і клініках, ёсць у гмахкім не толькі рускамоўнай газета. Трэба знайсці часопіс, выдавецтва. Тут ацэніць горкую і высокую праўду аповесці "Карыды вогненныя іскры". Балазе памер яе невялікі, трыццаць старонак.

У дзень прыезду распытаўца Аляксею Бялько не давялося. Гасціны рускамоўны гід супыніў шыкоўны турысцік аўтобус, ёсць тэлевізар, буфет, туалет, патрасіў сустрэлага паліцэйскага афіцэра з ражай для советніка туриста выясняніц - ці ёсць рускамоўнае выданне ў горадзе, калі ёсць, як даехаць.

Няўмакаць Аляксея Бялько за затрымку ў групе не прызналі. Кожны турыст уласны просьбы таксама вырашыць цераз гід гатэль.

- Добра, што прыехалі да нас. Захапілі рускамоўны тэкст аповесці, яшчэ лепей. - Абодва гасціныя супрацоўнікі мексіканскага выдавецтва

пашкадавалі, што ведаюць усяго іспанскую і ангельскую мовы. - Але вам пашанцавала. У нас ёсць пераклады, выдатны пісьменнік Андрэ Фэ. Ён асагае многія славянскія мовы, рускую і ўкраінскую, беларускую і сербскую. Пад яго

рэдакцыйнай выхідзяць кнігі.

Сустрэча з мовазнаўцамі мяккая, ледзь не сардечная. Унук беларуска-рускіх эмігрантаў пан Андрэ Фэ некалькімі фразамі расказаў пра сябе, сям'ю, пераезд з ЗША сюды, паказаў выдадзены ім кнігі, папытаў беларускага доктара пра жыццё ў далёкай Беларусі. Запэўніў, адставанне доктара ад групы будзе нядоўгім, яны ўправіцца хутка, на абед у сваім гатэлі ён паспее.

- Вам лепей чытаць рускі тэкст ці беларускі?

- Усё адно. Буду абодва чытаць, звязаць.

- Маэстра Андрэ глыбокі даследчык, пісьменнік. Рускамоўнай кнігі дабраслаўляе. Карыду не ведае, не ходзіць, але мы, калі прыдзецаць, ваш твор пра карыду выдадзім на іспанскай. - Кіраўнік выдавецтва і часопіса ласкава ўсёдзіў беларускай аўтару на аўтограф.

...Цудаў не бывае.

Хлусня, бываюць, паўсюдна страсаюцца. Уваскрасаюць цуды. Калі ты працуеш, не адно молішся, папрашайнічаеш і вымагаешся ў Неба.

Для ўзнову пачуцца карыднага святаянства доктар Бялько ў другую паездку ў дваццаці-адна-мільённы горад

в. - Чытае Андрэ хутка. Усё трапна схопліва і ацінъвае, пабачыце. Яго праца спадабаеца.

Не спадабалася, абсалютна не спадабалася. Ганебнае напачатку не выправіцца з чама, такіх памочнікаў дай Божа пазбягай. Аляксей Бялько зацінуты аbstавінамі, шаснаццаць разоў у беларускіх дзяржаўных канторах адхілілі аповесць, адна надзея на гэтае не залежнае выданне. У вялікіх Івана Буніна, Кузьмы Чорнага, Тэадора Драйзера лекар пераняў выдатную завядзёнку, запісваў, калі, каму даваў на працькту твор, з колькасцю беларускіх літаратурных вяртанняў аповесці не памыліўся. Слухае, церпіць.

Вопытны Аляксей Бялько нічым не выдаваў з'яўных думак. Пахваліў асобны вусныя заўвагі літстаранніка, асабліва "іспанцы ведаюць, хто і як успіваюць карыдныя фіесты. Як у вас - ні ў кога не было. Беларусу ўдалося што не здолелі іспанцы".

Разгляд трыццаці старонак не зацінгніўся. Чым бойлі памоўчыў на заўвагі госця Андрэ Фэ, выкрутіў ўхіляўся ад прамых яго пытанняў, тым мачней хмурыўся прысутныя пра разборы кіраўнік часопіса.

Мінулае вяртаеца не толькі ва ўспамінах пра замляцкую абыякавую заскарулую шэрасць. Паўтаралася беларуская літслабасць. Як алкаш-запойнік увесь час мокніў бы ў гарэлцы, так незалежны мексіканскі літнавец увесь час таптаўся на адной-двух праўках, выказваў нямолосць уласных заўваг, пажадання.

Пры развітанні кіраўнік чуўся, што беззагорнаю падтрымкаю супрацоўніка на шкодзіў справе, вінавата вымекваў "наступным разам сходу надрукую", прапаноўваў беларусу пячэнне, каву.

Не да ветлівасці Аляксею Бялько. Колькі не мыцца чорнай вароне, усё роўна застанецца чорнай; слабасць рэдактарская і стылістичная ў мексіканца Андрэ Фэ ўторылася ў горшым беларускім варыянце.

Агаломшаны Аляксей Бялько доўга не браўся на пеरачытку аповесці.

Мусіў. Ісціна, як вада, заўжды праўда дарогу. Ніхто не мае права тайць адкрытае, выгараванае; чалавек жыве прыкладам, асабліва ўзорным. Доктар абавязаны давесці маладым чытатчам няпраўду вонкі міністрам і ўладнікам, рэдактарам і райшчыкам, шаптунам і каўдунам.

2. Буду гаварыць без эўфемізму, начыстату.

а) Асобны хрысціянін, мусульманін, габрэй, канфуцыянін, буддіст... часам думае: моя вера дазваляе зняці праўдзіцца, а то і спадлячыць іншаверцу; не сам напаскуджу, дык некака падвучу. - Памыляецца, узнагароду атрымлівае абавязковы.

б) Чытае Андрэ хутка

мяккім і праўдзівым. Наколькі мажліва хачу быць далікатным у сённяшнім пісьме да вас, шаноўныя мексіканцы.

1. Дзён колькі не мог ачувацца пасля дзяталёвага азяймлення з праўкамі Андрэ Фэ май аповесці "Карыды вогненныя іскры". Разумею мэтра, яго старанне паказаць здольнасці і ўменне, жаданне памагчы школьніку, студэнту, маладому літаратару, старому няўмеку.

Заўжды адабраю скіраваныя на палепшанне тэксту высілкі любога праўшчыка/ падказчыка. Аргументаўная станоўчысці ці адмоўнасці правак заўжды бачная, як правіла, не выклікае пярэчанняў у любога абмежаванага пачаткоўца ці графамана.

Хачу і я знайсці станоўчысці аднай іншай месцы. Канчатковую ацінку адхіленняў, на шасіце, даю не я, тым бойлі не вы.

Да вас сэнс прыкметавасці карыды вогненныя іскры". Ваша права, праўда, несправядлівасць. Канчатковую ацінку адхіленняў, на шасіце, даю не я, тым бойлі не вы.

Хачу і я знайсці станоўчысці аднай іншай

Нядайона прэзідэнт суседнай Украіны Пётр Парашэнка ў час уручэння ўзнагарод пераможцам 15-га Міжнароднага конкурсу па ўкраінскай мове імя П. Яцыка ў Кіеве заявіў: "Што зараз яднае нацую націю, дзяржаву? Мова... Выбар украінскай мовы быў выбарам маладога пакалення. Менавіта маладзь зрабіла гэтых выбараў і зараз дэмантруе яго і абараняе."

Родная мова стала для нашых суседзяў тым сцягам барацьбы, які іх паяднаў, скансалідаваў і прымусіў дружна выступіць у абарону свайго суверэнітэту і незалежнасці. У нас, на жаль, на вялікі жаль, беларуская мова амаль раздущана і апнулася на мякіх поўнага вынішчэння. Маштабная русіфікацыя прыняла глобальну памеры і павіслася смяротнай пятглій над беларусамі. Вялізная віна за нацыянальна-духойна раз'яднанне і тупіковую ситуацію ў практэсах адраджэння, я ўпэўнены, ляжыць на лідерах нашай так званай апазіцыі. Бо тая да канца не здолела разабрацца ў хітараскрученай і прыхаванай стратэгіі ўладнікаў на асіміляцыю народа, толкам так і не даяці ўшыі ролю нацыянальнай мовы ў нашым выжыванні. Нездарма кіраунік краіны ўжо некалькі разоў ў апошні час задаволена заўважыў, што такая апазіцыя яго цалкам задавальняе.

Некалі дэмакратычныя партыі дапусцілі недараўальнную і ракавую памылку, не вызначыўшы і не ажыццяўшы комплексу ражучых мер па асноўных лёсавызначальных для краіны задачах - аднаўленні роднай мовы і беларусізацыі. Тады, гадоў пятніцаць дваццаць назад, аднаўленнем роднай мовы і прапагандай прынцыпаў нацыянальнай ідэі ім займіца нікто не забараняў, больш таго, падобнае сярод маладзі прымалася на "Ура!" і выклікала ажыўленне ў жыцці грамадства.

Вось пра што апазіцыі неабходна было весці пастаянныя гутаркі сярод насельніцтва краіны - студэнтаў і школьнікаў, рабочых і сялян, службоўцаў і інтэлігенцыі. Даціцна патлумачыўшы, што такое нацыянальная ідэя і што ў выніку родная мова падорыць і прынясе кожнаму чалавеку, асобна ўзятому. Но ў нашай краіне, як зараз зразумелі многія, рух за беларускую мову аб'ектыўна ёсьць рухам за незалежнасць і дэмакратызацыю беларускага грамадства.

Але ж апазіцыя апантана і сама аддана занялася іншымі сваімі спрэвамі, напэўна, выгаднымі ёй, але ж не нацыянальному адраджэнню. Гэтым пытанням нікто асаблівай увагі не ўдзяляў, яны лічыліся другасортнымі і зусім не актуальнімі. Такім чынам, мы ахаладзілі душўную парыўы вялізной часткі свядомай беларускай інтэлігенцыі, якая, разабраўшыся ў сітуаціі і паназіраўшы за "мудрымі" выкрутасамі і дзеямі лідэраў апазіцыі, адцуралася падобных грамадскіх аўяднанняў і пакінула нішу культурнага адраджэння...

Улады мову ледзь не адкрыта дабівалі, а апазіцыя амаль не звярталася на русіфікацию краіны анікай увагі - такія фактычна сталі сатэлітамі

САТЭЛІТЫ

ў моўным пытанні. Як не дзіўна, але нават лаўрэат Дзяржаўнай прэміі ў галіне літаратуры і лідэр кампаніі "Гавары праўду!" Уладзімір Някляеў, на людзях разважаючы пра пытанні гарашчы вады ў трубах і ціпала ў хатінах, ніводнага разу не разгарнуў каланію па абароне роднай мовы і не давёў чистую праўду пра тое, у якім гаротным становішчы тая апнулася....

Некаторыя "змагары" тлумачылі, быццам не варта кіпіціца і перагружаць свой арганізм - спачатку трэба раскрыціца палітычнай рэформы і пераўтварэнні, затым дойдзе чарга і да мовы... Але ж тут яны памыліліся і моцна прайграли. Зараз даводзіца канстатаўшы панікли блеклы выгляд так званых дэмакратычных партый. Сёння "змагары-лідэры" амаль з нулявым аўтарытэтам у вачах грамадскасці якіч быццам нешта твораць і круцицца, але ж "для сябе і пад сябе", масы старающа не звяртаюць на іх анікай увагі. Ці ж эта для іх не страшна ганьбічча, што на Чарнобыльскі шлях у двухмільёным Минску яны сабралі... 300-400 чалавек. У выніку партбосы са сваімі заклікамі адчужана засталіся існаваць у адзіноце, толькі на словах дэманснуючы любоў да пераўтварэння і мацуючы сваю дэйніцу заявамі і рознымі праграмамі, не больш таго, а людзі жывуць у сваіх проблемах, не прайяўляючы нікакіх цікаўсці да іх заклікаў і дэйніц. Зараз, горка прызнаемся, розныя апазіцыйныя партыі дэ-факта моўчкі ледзь кільгаюць на адной назе, да таго ж апіраючыся на паламаныя скрыпучыя мыліцы 90-ых гадоў мінулага стагоддзя, калі тут жыў і дэйнічай рэшэнні. Тады краіна ачуяла, задыхала на поўнай грудзі і імкліва з верай у сэрцы рухалася наперад.

Такіх паводзін апазіцыі і стратэгія ейных кіраўнікоў сыгралі на руку ўладам. За апошніх дваццаць гадоў мінулага стагоддзя на гэтай зямлі вырасла практычна цэлае пакаленне адрынутых ад нацыянальнай ідэі маладых людзей з выхалашчанымі і апушчэлымі душамі, далёкае ад роднай мовы, якое зусім не разумее яе трактоўкі. За гэты час асноўныя прынцыпы нацыянальнай ідэі ўладнікі свядома перакруцілі, пранырліва патапіўшы яе ў вязкай багне і пустазвонствам народу задурывыши галовы. Ход даўно прадуманы - быццам яна, так званая нацыянальная ідэя, пакуль неядомая нікому, і тут патрабуецца шматгадовая і кратаплівая навуковая распрацоўка ледзь не ўзлай акадэміі навук. "Капайце і шукайце сваю нацыянальную ідэю, вы нам яе прапаноўваеце, а мы традыцыяна не пагаджаемся і "заразаем", так будзе цягніцца бясконца, бо нам яна не патробна, і мы яе не-навідзім, а пакуль знойдзене - пройдзе шмат часу, практэс русіфікацыі завяршыцца, і ляжнечеся вы са сваімі нацыянальнымі помненніямі".

З апошняня амаль дваццаць гадоў беларускія нацыянальныя рухі і партыі страцілі цэлую энергічную і дзелавую армію новага пакалення, якая магла бы разасці іхні касцік і з душэўнай апантанасцю займацца нацыянальным адраджэннем. Але ж падобнага не атрымалася, аддадзеная святой справе людзі фактычна не з'яўліліся, такі разрэз у нас спляжалі, а іхня душы афіцыйныя ідэолагі, не трацячы

эмігранты павінны здаваць экзамен па рускай мове. Яны абавязаны вытрымачь комплексны экзамен па рускай мове, гісторыі і асновах заканадаўства. Тэст па рускай мове ўключае заданне па лексісці, граматыцы, чытанні, праверку пісьмовай і вуснай мовы.

Толькі ў нас усё не так, як у людзей - падобнага неабходнага і суровага іспыту не існуе ў Беларусі. Тут мы сустракаем усіх запар, цалуючы ў шчокі і адбываючы, засяляючы землі карэнага этнасу туркменамі, таджыкамі, кіргізамі і г.д., крычучы налева-направа, нібы ўстане запоўніць Бацькаўшчыну народам у трыцаць мільёнаў, зусім не мазгуючы пра ідэнтычнасць наці і лёс тутэйшага люду.

Нават у далёкія дваццаць гады гады мінулага стагоддзя цёмныя, неадукаваны і затурканыя масы, дзіва дзіўнае, нацыянальная ідэя падняла з каленія, натхніла і прапітала, яны ўхапіліся за яе ўзве руки і ў сярмяжнай зблочанай краіне да 1927 года на беларускую мову амаль цалкам перавялі справаўстваў дзяржаўных і партыйных органах, а ў 1928-ым гэтай мовай у цэнтральных дзяржустанавах валодала 80 % чынавенства. З канца 1925-га паседжанні, пратаколы бюро ЦК і акруговых камітэтаў КП(б) вяліся толькі на беларускай мове, на ёй жа друкаваліся і дзяржаўныя газеты. Тады краіна ачуяла, задыхала на поўнай грудзі і імкліва з верай у сэрцы рухалася наперад.

Такіх паводзін апазіцыі і стратэгія ейных кіраўнікоў сыгралі на руку ўладам. За апошніх дваццаць гадоў мінулага стагоддзя на гэтай зямлі вырасла практычна цэлае пакаленне адрынутых ад нацыянальнай ідэі маладых людзей з выхалашчанымі і апушчэлымі душамі, далёкае ад роднай мовы, якое зусім не разумее яе трактоўкі. За гэты час асноўныя прынцыпы нацыянальной ідэі ўладнікі свядома перакруцілі, пранырліва патапіўшы яе ў вязкай багне і пустазвонствам народу задурывыши галовы. Ход даўно прадуманы - быццам яна, так званая нацыянальная ідэя, пакуль неядомая нікому, і тут патрабуецца шматгадовая і кратаплівая навуковая распрацоўка ледзь не ўзлай акадэміі навук. "Капайце і шукайце сваю нацыянальную ідэю, вы нам яе пропаноўваеце, а мы традыцыяна не пагаджаемся і "заразаем", так будзе цягніцца бясконца, бо нам яна не патробна, і мы яе не-навідзім, а пакуль знойдзене - пройдзе шмат часу, практэс русіфікацыі завяршыцца, і ляжнечеся вы са сваімі нацыянальнымі помненніямі".

З апошняня амаль дваццаць гадоў беларускія нацыянальныя рухі і партыі страцілі цэлую энергічную і дзелавую армію новага пакалення, якая магла бы разасці іхні касцік і з душэўнай апантанасцю займацца нацыянальным адраджэннем. Але ж падобнага не атрымалася, аддадзеная святой справе людзі фактычна не з'яўліліся, такі разрэз у нас спляжалі, а іхня душы афіцыйныя ідэолагі, не трацячы

часу, адкрыта знявчылі. Фактычна без усялякага прымусу мы перадалі ў рукі антыбеларускім сілам шматлікую армію маладзі, прыняўшы іх з вялікай радасцю, закулісна ўхмыльнуўшыся ды сказаўшы апазіцыі: "Дзякуй!"

Праўда, час ад часу маладзь сама жадае разумець, у якім духоўным вакууме яна апынулася. Вось ужо амаль дваццаць гадоў мы жадаем адкрыць свой нацыянальны ўніверсітэт. За стварэнне такой установы ўзяліся, як вядома, сябры недзяржаўнага грамадскага аўбіднання Інстытута матэматыкі і кібернетыкі. У яго ўваходзяць навукоўцы, якія імкніцца развіваць свае дысцыпліны ў Беларусі на роднай мове. Вось слухаю каардынатаў праграмы Змітрапа Канапляніка і думаю: колькі ў нас было падобных дзелявітых натхнёных энтузіястаў, якія, не адчуваючы ніякай падтрымкі з боку кіраўнікоў апазіцыі, так і загінулі ў зародкавым стане! А гэта ж разумныя шчырыя патрыёты, якія маглі прынесці столькі карысці для роднай зямлі.

Павальнае ажыўленне ў грамадска-палітычным жыцці рэспублікі ў пасляэралістычныя 30-ыя гады выклікана толькі беларускім нацыянальным рухам, ідэямі беларускага нацыянальнага паяднання, сфермульянных у праграмах адраджэнцаў і дэмакратычных партый. Такія славутыя шырокая вядомыя дзеячы, як Вацлаў Ластоўскі, Усевалад Ігнатоўскі, Цішак Гарты, Язэп Лёсік, Браніслав Тарашкевіч, Сцяпан Некрашэвіч, Альесь Гарун і шмат-шмат іншых у тых далёкія часы разабраліся ў тонкасцях карэнага этнасу, вывучылі нацыянальныя харкторы беларусаў і прапанавалі свае канкрэтныя заходы па кансалідацыі народных мас і пабудове незалежнай сувэрэннай дзяржавы. Вось што, напрыклад, пісаў той жа славуты Язэп Лёсік:

"Хто хоча працаўаць на карысць народа нашага, той павінен звяртацца да яго на яго роднай мове, дбаць пра развіццё нашай культуры, пашыраць нашу літаратуру і абуджасць у беларусаў яго свядомасць нацыянальную і грамадзянскую. Хто гэтага не разумее або не хоча разумець, той вораг наш і вораг прагрэсу агульначалавечага."

"Народ... Што значыць народ? Народ цёмны, некультурны, яго трэба навучыць. Як ёй можа захацець сваёй беларускай школы, калі ён яе ніколі ў жыцці не бачыў? Як ён можа захацець вучыцца на сваій мове, калі за ёй лаялі, бэсцілі, кръудзілі і за людзей не лічылі? Калі ён пастаўяна бачыў, што калі хто гаворыць па-беларуску, той бедны, цёмны, галодны, а хто гаворыць іначай, той багаты, асвечаны і смыт? Народ трэба навучыць, яму трэба пакаць, што покі не запануе ў краі яго наша родная беларуская мова, да таго часу ён будзе бедны, цёмны і галодны. (Выдзелена мною. - Аўтар). - Толькі дэмагог і палітычны шарлатан можа пасылацца на народную цемнату і карыстацца з яе дзеля сваіх поглядаў або інтарэсаў."

Пятро ВЫСПА,
Менск.

80 гадоў з дня нараджэння Анатоля Кудраўца

Анатоль Паўлавіч КУДРАВЕЦ (нар. 1 студзеня 1936, в. Аколіца, Кічаўскі раён - 8 траўня 2014) - беларускі пісьменнік,

Скончыў Слуцкае педвучылішча (1955), аддзяленне журналістыкі БДУ (1963). Член Саюза пісьменнікаў СССР (1969). Працаў настаўнікам, рэдактарам на Беларускім радыё, літсупрацоўнікам газеты "Літаратура і мастацтва", рэдактарам выдавецтва "Беларусь", адказным сакратаром часопіса "Маладосць", галоўным рэдактаром выдавецтва "Мастацкая літаратура" (1972-1974), інструктарам, загадчыкам сектара мастацкай літаратуры ЦК КПБ (1974-1978), на працягу 20 гадоў галоўным рэдактарам часопіса "Нёман" (1978-1997). Займаўся перакладамі.

Асноўныя творы: "На залёной дарозе" (1968); "Радніца" (1971); "Дзень перед святам" (1975); "Зімы і вясны" (1976); "На балоце скрыпелі драчы" (1979); "За чужімі далямі" (1981); "Сачыненне на вольную тэму" (1985); Выбраныя творы ў 2 тамах (1986-1987); "Блакітныя вярблюды" (1990); "Смерць нацыяналіста" (1992) і інш.

Унагароджаны ордэнам Дружбы народаў.

Лаўрэат Дзяржаўнай прэміі імя Якуба Коласа за роман "Сачыненне на вольную тэму" (1986).

Спадчына

Народны гумар ад Гальяша Леўчыка

У другой палове 1920-х гадоў беларускі паэт, калекцыянер, мастак і музикант Гальяш Леўчык (1880-1944) шмат друкаваўся ў заходнебеларускіх часопісах "Агадзень" і "Маланка". Ён збіраў беларускі народны гумар, апрацоўваў яго, а лепшыя смяшынкі дасылаў у віленскія выданні. Некалькі яго апрацовак народнай творчасці ўключыты Янка Саламеевіч у кнігу выбраных твораў Гальяша Леўчыка "Доля і хлеб" (Мінск, 1980). Але не шмат. Таму я прапаную чытачам "Нашага слова" ў гэтыя Навагоднія і Калядныя дні ўсміхнуцца і пазнаёміцца з беларускім гумарам 1925-1927 гадоў, які сабраў і апрацаваў тады Гальяш Леўчык.

Сяргей ЧЫГРЫН.

Жывы лепш за нябожчыка

Служанка да палкоўніцы:
 - Ваш муж-нябожчык, які меў чын?
 - Палкоўнік, а чаму?
 - А, бо і я хутка буду "палкавой" дамай.
 - Ты, як жа гэта?
 - Я іду замуж за ваеннага вахмістра...
 - Ну і нашла за каго ісці!
 - А што? Жывы вахмістр лепшы за нябожчыка-палкоўніка.

Дзеяя эканоміі

Раз у рэчцы тапіўся жыд, пачаў крычаць:
 - Гвалт! Ратуйце!
 Людзі збегліся ды выцягнулі з вады яго. Ачуняўшы ён да ўсіх кажа:
 - Ну... трэба было троху пачакаць, а то за хутка выратавалі. Я б сабе з вадою падплыў бы да самай хаты, а вось цяпер трэба купляць на чыгунку білет.

Марыля і арганіст

Марыля выходзіла замуж. Вось яна просіць арганіста:
 - Паночку залаценкі, зайдрайце мне на арганах, калі я з дзявочым вянком на галаве буду ісці да шлюбу.

Арганіст любіў падсмияцца ды ёй кажа:

- Добра, але вось бачыш што, калі твой вянок не чысты дзяўчоны, дык мае органы будуть скрыпець, а людзі дадумаюцца, што гэта...

Марыля падумала ды кажа:

- Ну, то можа і не грайце, паночку, бо крыху будуць і скрыпець.

Перад вяселлем

Ксёндз да маладой:
 - Ну, заўтра ваш шлюб. Ці вы добра прыгатаваліся да такой важнай рэчы?

Маладая:
 - Але, ксёндз-дабрадзею, маці напякла хлеба і пірагоў, а бацька залоў парсючка і купіў гарэлкі.

Заснавальнік:

ТБМ імя Францішка Скарыны.

Пасведчанне аб регістрацыі № 908 ад 18 снежня 2009 г. выдадзена Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь.

Адрас рэдакцыі:

231293, Лідскі р-н, в. Даўліна.

Адрас для паштовых адпраўленняў:

231282, г. Ліда-2, п/с 7.

E-mail: naszaslova@tut.by

Не меў маткі

Лёкай:

- Прыняслі нейкую паперу і хочуць, каб пан падпісаў і даў складку на "бедных матак".

Купец:

- Ган іх вон к чорту! Я маткі зусім не меў і, каб не цётка, дык мяне саўсім на свеце не было б.

Людзі жывуць і на месяцы

Ідуць два суседы, а на небе свеціць поўны месяц, дык адзін з іх кажа другому:

- Кажуць, што і на месяцы жывуць людзі.

- Але, і я чую, толькі я ім не веру.

- А вось я чытаў, быццам на месяцы больш людзей, як нават на зямлі.

- Махлюеш, быць гэтага не можа! Цяпер, як поўня, то можа, але што ж тады з імі будзе, як настане маладзік, - тады месяц зробіцца, як малы ражок, дык дзе ж тыя людзі там падзенуцца.

Хто больш часу мае

- Лявон! Ці б'юць цябе бацькі?

- Ай, б'юць.

- А каторы з іх больш б'е: бацька ці маці?

- Хто больш часу мае.

Да гусей

Жонка да мужа:

- Ах, ты сякі-такі. Калі яшчэ раз прыедзеш позна дахаты - не вытрымаёсі - кінуся ў возера.

- Нічога, жартуюш... Тамака і так ужо шмат гусей плавае.

Вельмі чуткі

Начальнік крычыць на свайго пісара, хаця ён гэта не заслужыў. Той маўчыць і нічога не кажа.

- Што вы не разумееце? Вам жа ясным языком гавораць?

- Я, пане, маю вельмі тонкі слух, - кажа пісар, - і ўсё ж добра чую і разумею, калі мне хто ціха кажа, але нічагу сенкі не чую і не разумею, калі на мяне хто крычыць.

За трох ажно...

- Ведаеш, суседка, Максім сваю дачку выдае замуж: каваль, слесар, гаспадар...

- За трох адразу хоча выдаць?

Нікога няма

Госць:

- Ці пан у хаце?

Лёкай:

- Не, няма.

- То мо пані ёсць?

- І пані няма.

- Я чую, што гэтай ноччу ў вас быў пажар.

- Быў, але і яго ўжо няма.

Страхоўка на выпадак

Страхавы агент:

- Вось калі вы памрэце, дык тады мы выплатім сорак тысяч злотых.

- Слаўна, слаўна. Вось тады, прынамсі, буду жыць па-панску.

Новая хвароба

На вуліцы вязуць труну з нябожчыкам; шмат людзей і вайскоўцы з музыкаі. Ідзе сабе бабулька і пытается ў аднага ваеннаага:

- Хто гэта памёр?

- Генерал... ад інфанцеры... - кажа той.

- А божакі мой! - кажа, шкадуючы, бабулька. - Ад інфанцеры... I колькі гэтых хвароб развязлося на свеце...

Палітыкі

- Але ж я кажу табе, калі Францыя таго, дык Нямеччына гэтага, які годзе!

- Э, што ты ведаеш! Я лепш ведаю: бо калі Англія нібыта так сабе, а Нямеччына так ці сяк, дык тагды Францыя ні тое ні сёе, а пра Польшчу і казаць няма чаго!

На следстве

Следчы суддзя робіць агляд месца, дзе было зроблена злачынства, а яго пісар запісвае ў пратакол: "... настале знайшлі бутэльку з "Зуброўкай"...".

- Э, пачакайце, - кажа следчы, - трэба ж пакаштаваць, ці тут са-праўдная "Зуброўка"? Гэта вельмі важна для справы. Пакаштаваў і кажа:

- Пішыце, што ў бутэльцы была "Зуброўка".

- Не, гэта, здаецца, не "Зуброўка", - а "Пярцоўка", - кажа пісар і глытае з бутэлькі.

- Не можа быць?! - дзізвіўся следчы і яшчэ раз прылажыўся да пітва.

- А што? "Пярцоўка", - старайцца пераканаць яго пісар і яшчэ раз глынуў са смакам.

Паціснуў плячыма следчы ды кажа:

- Пішыце ў пратакол, што настале знайшлі парожнюю бутэльку і ніяк не маглі даведацца, што ў ёй было.

Сам бы не ўтапіўся

Паліцыант, пішучы пратакол:

- Як вы думаеце, з якой прычыны ўтапіўся Мацей Тачыла?

- Ён сам не ўтапіўся, яго нехта ўтапіў, - кажа сведка.

- Чаму вы так думаеце?

- Бо як выцягнулі, дык пры ім знайшлі бутэльку з гарэлкай. Ён бы яе выпіў спірша, а тады б тапіўся.

Падрыхтаваў да друку

Сяргей ЧЫГРЫН.

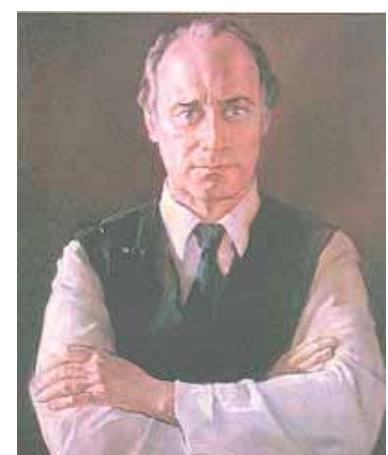
80 гадоў з дня нараджэння Генадзя Каханоўскага

Генадзь КАХАНОЎСКІ - беларускі гісторык, археолаг, фальклорыст, літаратуразнаўца, краязнаўца, які ўсё жыццё прысвяціў роднаму Маладзечнаму краю.

Нарадзіўся 8 студзеня 1936 у Дамашах каля Маладзечна. Юнацтва правёў у Маскве, дзе ачолвяў беларуское студэнцкае зямляцтва, сустракаўся там з Уладзімірам Дубоўкам і Міколам Улашчыкам. Там у 1963 годзе скончыў Маскоўскі педагогічны інстытут.

Па заканчэнні вучобы вярнуўся ў Маладзечна, дзе з 1964 працуваў у абласным краязнаўчым музеі, дзе стварыў экспазіцыю, за якую яго аўтнавацілі ў нацыяналізме. У 1969 атэсцыйная камісія прызнала працу маладога гісторыка-патрыёта шкоднай для камуністычнага выхавання савецкіх людзей. Звольненага Каханоўскага аднавілі на працы, дзякуючы заступніцству Максіма Танка і Янкі Брыля, але нападкі на вучонага не спыняліся. Не гледзячы на перашкоды з боку камуністычных уладаў, стаў спачатку намеснікам краязнаўчага музея ў Маладзечне. З 1981 года Генадзь Каханоўскі стаў старэйшым навуковым супрацоўнікам Інстытута мастацтваўзнаўства, этнографіі і фальклору АН Беларусі, з 1991 старэйшым навуковым супрацоўнікам, загадчыкам аддзела Нацыянальнага навуково-асветнага цэнтра імя Ф. Скарыны.

У 1989 спрычыніўся да заснавання Беларускага краязнаўчага таварыства і стаў яго першым старшынём. У 1992 абараніў першую ў Беларусі доктарскую дысертацыю па

крыніцца знаўстве матэрыяльнай і духовай культуры нашага народа. Напісаў і выдаў шэраг кніг па фальклорыстыцы і археалогії, даследаванні, прысвечаныя Яўстаху Тышкевічу, Адаму Кіркору, Максіму Багдановічу. Вывучаў муры Койданаўскага кальвіністкага збору.

Даследаваў гісторыю археалогіі, музейнай справы, краязнаўства, пытанні аховы помнікаў гісторыі і культуры Беларусі. Выступаў у друку пад псевданімамі Габрук, Верасень, Г. Гак. Аўтар літаратурна-краязнаўчых нарысаў пра Янку Купалу, Максіма Багдановіча, Яна Барычэўскага, Адама Гурыновіча, Фелікса Тапчыскага, Міхася Чарота, гісторычна-еканамічных нарысаў "Вілейка" (1974), "Маладзечна" (1988) і інш. Адзін з аўтараў помніка "Дарозе" ў в. Мисаты на Маладзечаншчыне.

Памёр 10 студзеня 1994 г. у Маладзечне ва ўзросце 58 гадоў.

Vikipedia.

Каляндар беларусаў Прыбайкалля

